

ANAYASAMIZI HAZIRLIYORUZ

(Halk konuşuyor, TBMM dinliyor)

-6-

TOPLANTIYA DAVETLİSİNİZ

Yer:

Tarih:

Saat:

Konuklar:

**Devlet ve Bireyin
Sosyo-ekonomik
Hak ve Yükümlülükleri
Mülkiyet ve Miras**

ETMM
Türkiye küçük Millet Meclisleri
www.tkmm.net

SOSYO-EKONOMİK HAKLAR ve YÜKÜMLÜLÜKLER

... denince neler geliyor akla?

Devlet, en azından, vatandaşın güvenliğini, sağlığını, eğitimini, ulaşımını, başını sokacak bir mekan, çalışıp kendi ve ailesini geçindirecek bir iş bulma olanaklarını sağlamakla yükümlü, değil mi?

Biz ona karşı ne yapmakla yükümlüyüz?

Bu hizmetleri karşılayacak bir bütçe oluşması için vergi vermek, savunma için askerlik hizmeti ilk akla gelen iki şey oluyor. Bir de hak mı, yükümlülük mü, yoksa ikisi birden mi diye tartıştığımız seçme/seçilme konuları var. Gerçi ilk bakışta “bireysel” gibi görünüyor ama tabii ki “sosyal” hak veya yükümlülük o da. Çünkü toplumla bireyi arasındaki ilişkiyi belirliyor demokratik bir toplum yapısı veya tersi.

Devletin ve bireyin sosyal ve ekonomik hak ve yükümlülükleri, devletin yönetim şekli ve rejimi ile doğrudan ilgili. Kapitalist ekonomik ilişkilerin hakim olduğu bir toplumda devletin ve bireylerin hak ve sorumlulukları başka şekilde tanımlanıyor, sosyalist ekonomik ilişkiler egemense başka şekilde.

Türkiye kuruluşundan bu yana 'karma' ekonomi modelini benimsedi. Cumhuriyetin ilk yıllarında, 1923 İzmir İktisat kongresi kararları, savaştan ve yıkımdan yeni çıkmış olan ülkenin yerli kapital birikimi ile kalkınacağı görüşünden hareketle, sermaye birikimi için ne gerekiyorsa onu sağlıyor, işçilerin örgütlenmesi, sendika, toplu sözleşme, grev hakkı gibi sözler dahi yasaklanıyordu. "İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitle" olduğumuza göre hepimiz fedakarca çalışacak ve ülkemizi elbirliğiyle kalkındıracaaktır.

Ama 30'lu yıllara gelinip bu uygulama ile sermaye birikimi sağlanamadığı, biriken sermayenin ise ciddi ve uzun vadeli yatırımlar yerine kısa sürede çok kar getirecek işlere yöneldiği görülünce politika değişti. Devlet ekonomik yaşama endüstrici olarak, madenci olarak, işletmeci olarak ve bankacı olarak bizzat girdi. Sonraki yıllarda ise özel sermaye giderek büyüdü, 1950'de Demokrat Parti, daha sonra 1961 -80 arasında Adalet Partisi dönemlerinde devlet tekelinde bulunan ekonomik faaliyetler özel sermayeye kaymaya başladı 1980 sonrasında bu değişim daha da hız kazandı.

Türkiye Anayasal tarihinde, devletin ekonomik rejimini tanımlayan bir madde olmadı. Ekonomik ve sosyal hayatta, hem devletin hem de özel teşebbüsün varlığına imkan veren bir yapı olageldi ve 1982 Anayasası da bu temelde şekillendi.

Ancak, savaş sonrası iki kutuplu, soğuk savaşlı dünyası Sovyetler Birliği'nin ve doğu blokunun yıkılmasıyla sonuçlanınca sosyal dengeler de çalışanlar aleyhine büyük

oranda bozuldu. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de, liberal ekonomi modeli güç kazandı, birçok sosyal hak, yönetimlere yük sayılmaya başlanarak hızla geri alındı. Bu değişim ‘*sosyal devlet öldü mü?*’ sorusunu getirdi.

Prensip olarak devletin küçülmesini, eğitim, sağlık, ekonomi ve sosyal güvenlik başta olmak üzere belli başlı hizmetlerden devletin el çekmesini ön gören liberal ekonomi eğilimi kapitalist dünyada güç kazandı.

Bunun halk diline çevirirsek şöyle bir cümle oluyor:

Paran varsa bakılırsın, paran varsa okuyabilirsin, paran varsa...

Yoksa ne olacak?

SOSYAL DEVLET NEDİR?

Devletin sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik hayata aktif müdahalesini gerekli ve meşru gören bir anlayış” olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle sosyal devlet, herkese insan onuruna yaraşır asgarî bir hayat seviyesi sağlamayı amaçlayan bir devlet anlayışı olarak tanımlanabilir. (Prof. Dr. Ergun Özbudun)

1982 Anayasası, eğitim, gençlik, aile, çalışma yaşamı ve sosyal güvenlik konularında düzenlemeler yapıyor, devlete bazı sorumluluklar yüklüyordu. Bu düzenlemelerin ‘sosyal devlet’ anlayışıyla yapıldığı söylenebilir. Ama bunların ne oranda hayata geçtiği, ne kadar uygulandığı ya da uygulanabilirliği tartışma götürür.

1982 Anayasası ilgili maddelerde hem devletleştirmeyi hem özelleştirmeyi düzenlemekle beraber, ibrenin özelleştirmeden yana ağır bastığı görünüyor. Düne kadar devletin alanında olan bazı ekonomik faaliyetler (demir çelik, savunma sanayii) yanı sıra, haberleşme, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik gibi sosyo-ekonomik faaliyetler de artık devlet tekelinden çıkıyor. Tabii bu alanlardaki devletin sorumluluğu da gittikçe tartışmalı hale geliyor. Tarıma devlet desteği dünyada olduğu gibi Türkiye’de de azalıyor.

ÖZELLEŞTİRME NEDİR?

Özelleştirme, kamu mülkiyetinde bulunan işletmelerin özel sektöre aktarılmasıdır. Doğrudan özelleştirmenin yanı sıra, şu yöntemler de var:

- Kamu kurum ve kuruluşlarının özel kesime kiralanması
- Bir mal ya da hizmetin üretim ve dağıtımını sağlamak üzere özel kişilere imtiyaz verilmesi,
- Kamu kesimince üretilen mal ve hizmetlerin finansmanının özel kesimce sağlanması,
- Yönetimin özel kesime devri,
- Mal ve hizmet üretimindeki kamusal tekellerin kaldırılması,
- Kurumsal serbestleşme (*yetkili kamu makamları tarafından belirli kurallara bağlanmış olan mal, hizmet üretim ve dağıtımının kuralsızlaştırılması ya da kural koyma ve uygulama yetkisinin özerk düzenleyici kuruluşlara devri*)

BİZDE DURUM NE?

T.C. Anayasası

DEVLET AÇISINDAN

Madde 2: Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

Madde 41: (2.bend) Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.

(4. bend) Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

Madde 42: (5.bend) İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

Madde 45: Devlet, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak maksadıyla, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırır.

Devlet, bitkisel ve hayvansal ürünlerin değerlendirilmesi ve gerçek değerlerinin üreticinin eline geçmesi için gereken tedbirleri alır.

Madde 49: (2.bend) Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.

Madde 55: (2.bend) Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır.

DEVLETİN SORUMLULUK SINIRI

Madde 65: Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.

Uluslararası sözleşmelerde bu konuda açık düzenlemelere rastlamak mümkün değil. Kadın, çocuk, genç, yaşlı, engelli gibi dezavantajlı gruplara fırsat eşitliğinin sağlanmasına yönelik çok sayıda düzenleme, var olmasına var. Ama bu düzenlemeler alanda devleti bu hizmeti vermekle değil, bu gruplar lehine düzenlemeler yapmakla, önlemler almakla sorumlu tutuyor. Mesela ‘sağlık hizmeti devlet tarafından verilir’ şeklinde bir düzenlemedense, ‘herkesin nitelikli sağlık hizmetine ulaşmasından devlet sorumludur’ benzeri dolaylı yaklaşımlar esas alınıyor. Bu konuları ilerdeki toplantılarımızla pozitif ayırimcılık başlığı altında inceleyeceğiz..

T.C. Anayasası

VATANDAŞ AÇISINDAN

Madde 72: Vatan hizmeti, her Türkün hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenir.

Madde 73: Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.

Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir.

DEVLET BABA BİZDEN NE İSTER?

Devletin sosyo-ekonomik hak ve yükümlülükleri gibi vatandaşın hak ve yükümlülükleri de ülkeden ülkeye değişiyor. Türkiye anayasal tarihini ve 82 Anayasasını bir tartışma zemini olarak esas alırsak, vatandaşın en temel yükümlülüğünün ‘vergi ödemek’ olduğunu söyleyebiliriz.

Vergiler Türkiye bütçesinin en büyük gelir kalemini oluşturuyor ve ‘vergi adaletsizliği’ de her dönemin değişmez tartışması. Türkiye vergi sisteminde iki çeşit vergi var:

Dolaysız vergilerde (*gelir vergisi, kurumlar vergisi, taşıt vergisi*) en az geçim indirimi, artan oranlı vergi tarifeleri, indirim, istisna ve muafiyet gibi uygulamalar var ve az kazananın az, çok kazananın çok vergi alınabiliyor.

Dolaylı vergiler ise (*KDV, ÖTV, tekel ve benzinden alınan akaryakıt tüketim vergisi, vb.*) herkesten eşit alınıyor. Asgari ücretle çalışan bir işçi de, holding patronu da aynı sigarayı alırken aynı vergiyi ödüyor. Öyle olunca, bu vergiler düşük gelirli insanların bütçesinde daha çok yer kaplıyor.

Bu arada belirtmeden geçmeyelim ki, vergi gelirlerinin yarısından fazlasını ‘dolaylı vergiler’ oluşturuyor. Sık sık gündemi oluşturan ‘zam’ haberleri de daha çok bu dolaylı vergileri müjdeliyor.

Vatandaş vergisini ödedikten sonra, geriye bir sorumluluğu daha kalıyor; ‘vatan hizmeti’ de denilen “Askerlik”. Askerlik, Türkiye’de erkeklere özgü bir anayasal zorunluluk. Askerlik yapmayan erkek, kamu hizmetlerinden yararlanamıyor.

Dünyada, giderek Türkiye’de de çokça tartıştığımız başka düzenlemeler mevcut. Askerlik çoğu ülkede zorunlu olmamakla birlikte, vatandaşlar başka ‘kamu hizmetlerinde’ çalışarak da bu ödevini yerine getirebiliyor.

Başka bir alternatif düzenleme ise vicdani ret hakkının tanınması yönünde. Askerliğini dini, siyasi, vb. gerekçelerle yapmayan yurttaşlar, bu sebeple kamu hizmetlerinden mahrum olmak tehlikesiyle karşı karşıya kalmıyorlar.

Avrupa Konseyi’nin de ‘zorunlu askerlik’ konusunda Türkiye’den beklediğini ifade ettiği yeni düzenleme, anayasa yapım sürecinde de gündeme geleceğe benziyor.

MÜLKİYET VE MİRAS

Mülkiyet hakkı ve miras hukuku, uluslararası hukuk belgelerinde en geç düzenlenmiş konulardan bir. 20. Yüzyılın ilk yarısında dünyayı saran sosyalist devrimler ve bu rejimlerde 'üretim araçlarında özel mülkiyetin yasaklanması', kapitalist ülkeleri mülkiyet hakkı konusunda düzenlemeler yapmaya zorladı.

Kapitalist sermaye birikimini ve endüstri devrimini yaşamayan Osmanlı İmparatorluğunda 'mülkiyet ve miras' hukuku Şeriat hükümlerine tabi idi. Anlaşmazlıklar fıkıh esasları ile gideriliyordu. Mülk edinme hakkı son derece kısıtlı idi. Toprağın Allaha ait olduğu ve padişahın da ona vekaleten tasarruf hakkını kullandığı hatırlanırsa, geri kalanların bu toprağı işletmek veya bu toprak üzerinde çalışmaktan başka şansı da kalmadığı kolayca görülür.

20. yüzyılda mülkiyet hakkının tanımı ve sınırları değişiklikler gösterdi. Yüzyılın başından farklı olarak, elektrik enerjisi, nükleer enerji, sanat eserleri, vb. Birçok yeni “ürün” de mülk olarak görülmeye başlandı. Buna karşılık, 19. yüzyılda malikin maddi ve manevi bütünlüğünün bir parçası ve dokunulmazı olarak görülen mülk, artık sahibine, toplum yararına görevler de yükleyen sosyal bir hak olarak görülüyor. Günümüzde devletlerin vergi, kira oranlarının ve piyasaların düzenlenmesi, faiz oranlarına müdahalesi, kamulaştırma yetkisi gibi müdahaleleri bu değişimin bir sonucu.

Türkiye Anayasal tarihinde ise mülkiyet hakkına ilk olarak 1924 Anayasasında (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu) rastlıyoruz. Kanununun 70 maddesinde; ‘*Şahsî masuniyet, vicdan, tefekkür, kelâm, neşir, seyyahat, akid, sâyi amel, temellük ve tasarruf, içtima, cemiyet, şirket hak ve hürriyetleri Türklerin tabîi hukukundandır*’ denilerek, mülk edinme ve mülk üzerinde tasarrufta bulunmanın tabi haklardan olduğu vurgulanmış.

1961 Anayasasında ise mülkiyet hakkı ile birlikte kısıtlamalar da düzenlenmiş.

Geleneksel hukuk anlayışında olduğu gibi, ulusal yasalarımızda da mülkiyet hakkı, belli bir malvarlığı üzerindeki egemenlik biçiminde yorumlanıyor. Bu konudaki en belirgin ayırım, taşınır ve taşınmaz mallar şeklinde. Bir de yakın dönemde gündeme gelen “Fikri mülkiyet” var. Fikri mülkiyet maddi varlığa sahip olmama, cisimleştiği eşyadan farklı ve süreyle sınırlı olma gibi özellikleriyle maddi mülkiyetten ayrılıyor.

Mülkiyet hakkı, 1982 Anayasa’sının temel haklar ve ödevlere ilişkin ikinci bölümde 35. maddede düzenlenmiş durumda. Kişilere bu hakkın tanınması ve korunması yanında, kamu

yararı amacıyla ve yasayla sınırlama getirilerek; bu hakkın kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı belirtiliyor.

Medeni Yasamızın 683. maddesinde *"Bir şeye malik olan kimse, hukuk düzeninin sınırları içinde o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir"* deniliyor. Medeni Yasa'nın sınırsız mülkiyet kavramına, Anayasa'nın 35. maddesi sınırlama getirmiş. Ama *"yasal sınırlamada kamu yararı gözetilecek"* diyor.

Türkiye ile ilgili olarak; AİHM'de 2004 yılında yedinci sırada olan mülkiyet hakkı ihlali başvuruları, 2005 ve 2006 yıllarında büyük artış göstererek ikinci sıraya yükselmiş. Gayrimenkul alanında ise en çok başvuru konusu "Kamulaştırma", kıyı-kenar, tapuya veya kazandırıcı zaman aşımına dayalı başvurular ile imar planı, orman, Kadastro Yasası ihtilafları.

KAMULAŞTIRMA NEDİR ?

Hükümet veya kamu tüzel kişileri (belediyeler) tarafından kamu yararı için özelmülkiyete ait mallara el konulmasıdır.

Bunun karşılığında mal sahibine malın değeri ödenir ve malın mülkiyeti malı satın alan kurumun eline geçer.

Evrensel hukuk ne diyor?

Mülkiyet ve miras haklarına ilişkin detaylı düzenleme Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1 no'lu protokolde yer alıyor.

AİHS Ek 1 No'lu Protokol

Madde 1 : Mülkiyetin korunması

Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez.

Anayasa ne diyor?

Madde 35: Herkese mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.

Madde 44: Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır. ...

*** Anayasa'nın 43. maddesi kıyıları, 168. maddesi tabii servet ve kaynakları, 169. maddesi ormanları korumaktadır. 1982 Anayasasına hükümlerine göre bunlar devlet malıdır.

KAMULAŞTIRMA

T.C. Anayasası

Madde 46: Devlet ve kamu tüzelkişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peŐin ödemek Şartıyla, zel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir. ...

KamulaŐtırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya iŐleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peŐin ödenir.

ŐEYTAN'IN AVUKATI SORUYOR

- * Hastane parayla, ilaç parayla, okul parayla, köprü parayla! Devlet vergileri neden alıyor, nereye harcıyor? Devlet kimin babası?
- * Devletin zengine gücü yetmiyor, onlardan vergi toplayamıyor. Ama bizden daha creti, maŐı alırken kesiliyor. Hayret bir Şey!
- * Bir paket sigarayı fakir de aynı paraya alıyor, zengin de. Adaletin bu mu dünya?
- * Ben kimseye ateş edemem, ldremem. Askerliğin mecburi olması Őart mı?

BU KONUDA KİM, NE DEDİ?

Anayasa konusunda çalışmalar yürüten platformların, sivil toplum ve meslek örgütlerinin şu ana kadar yayınlanmış olan sonuç metinlerinde yar alan bu konulardaki görüşlerini sizin için yanyana getirdik. Bu tarihten sonra yapılacak açıklamalardaki görüşleri de toplamaya devam ederek çalışma sonunda (en erken Kasım 2012’de) yayınlanacak olan “Ortak Paydalar” kitabına, kendi çalışmalarımızın yanına yerleştireceğiz.

SİVİL TOPLUM NE DÜŞÜNÜYOR?

Anayasa Kadın Platformu

Devletin temel araç ve görevlerine ek olarak; demokrasiyi korumak, kadın-erkek eşitliğini fiilen sağlamak, kişilerin hak ve özgürlüklerini sosyal hukuk devleti ve adalet ilkelerine aykırı olarak sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal bütün engelleri kaldırmak.

Kamu hizmetlerinde görev almada cinsiyetler arası eşitliği sağlamak esastır ve bunun için devlet özel destekler dahil olmak üzere gereken her türlü önlemi alır. Devlet tüm kadınların sağlık ve sosyal güvenlik haklarını tesis etmek için önlem almalı.

MÜSİAD

Devlet insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi önündeki, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel engelleri kaldırmak amacıyla, gerekli planlamayı yapar, teşkilatı kurar ve mevzuatı çıkarır.

Madde 26 – Vergi ödevi: Vergi ödevi, önceki anayasal düzenlemelere paralel olarak düzenlenmiştir. Bu maddenin uygulanması, daha önceki Anayasalarda bir sorun oluşturmadığından, düzenleme aynen benimsenmiştir.

Madde 35 – Sosyal güvenlik hakkı: Sosyal güvenlik hakkı, başta Avrupa Sosyal Şartı ve Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere, konuyu düzenleyen diğer belgeler ışığında düzenlenmiştir. Birinci fıkrada Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi'ne paralel şekilde hak tanınmıştır. İkinci fıkrada, sosyal güvenlik hakkından yararlanmada özel tedbirler alınması gereken hassas gruplar sayılmıştır. Üçüncü fıkrada, Avrupa Sosyal Şartı'na uygun olarak, devletin bir sosyal güvenlik kurumu kurma ve geliştirme yükümlülüğü düzenlenmiştir.

Madde 36 – Sağlık hakkı: Sağlık hakkı, BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartı ve Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi başlığında düzenlenmiştir. Tüm bu belgelerde, sağlık hakkı başlı başına bir hak olarak ele alınmıştır. Sağlık hakkının tanınmasında, mümkün olan en yüksek seviyede standartlar getirilmesi öngörülmüştür. Kişinin vücut bütünlüğüne sadece tıbbi gerekler çerçevesinde müdahale kabul edilmiş, bu kapsamda ötenazi ve insan klonlama insan onuru ile bağdaşmadığından yasaklanmıştır.

Sağlık hakkının içeriği, hasta haklarını kapsayacak şekilde, ikinci fıkrada açıkça düzenlenmiştir. Böylece, hasta haklarına anayasal güvence sağlanmıştır. Üçüncü fıkrada, uluslararası belgelere uygun olarak, devletin bu alandaki yükümlülükleri açıkça düzenlenmiştir.

Madde 37 – Konut hakkı: Konut hakkı, başta Avrupa Sosyal şartı olmak üzere, uluslararası hukuka uygun şekilde düzenlenmiştir.

Madde 21 – Mülkiyet hakkı: Mülkiyet hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ek bir no'lu Protokol ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi Madde 17 kapsamında düzenlenmiştir. Mülkiyet hakkının niteliği konusunda tartışmalar olmakla

birlikte, taraf olunan sözleşmelere paralel şekilde, medeni ve siyasal haklar arasında düzenlenmiştir. 77. Maddenin birinci fıkrasında, hakkın kapsamı ve ek güvencesi gösterilmiş ve fikri mülkiyet hakkı da bu kapsamda düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ek bir no'lu protokole paralel, sınırlama nedenleri gösterilmiştir. 78. Maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarında ise, kamulaştırma, devletleştirme ve özelleştirmeye ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

TEPAV
(Türkiye Ekonomi Araştırmaları Vakfı)
Anayasa Platformu

Sosyal güvenlik hakkı tüm çalışanlara eşit olarak tanınmalıdır. Sosyal devlet ilkesi gözetilerek ekonomik model geliştirilmeli. Tarımsal destekler başta olmak üzere etkin bir devlet yardımları sistemi hayata geçirilmeli. ESK anayasal bir kurum olmalı. Kamu kaynağı kullanılan tüm bütçeler hesap sorulabilirlik esasına dayanılarak şeffaf ve denetime açık olmalı.

DİSK
(Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu)

Mülkiyet hakkı, 1789 Bildirgesi'nden bu yana geçirdiği evrim ışığında, her ne kadar sosyal işlevi öne çıkan bir hak niteliği kazanmışsa da, iktisadi özelliği devam etmektedir. İktisadi faaliyetlerin mülkiyet hakkı temelinde işlemesi, söz konusu hakkın anlamını da genişletmiştir. Bu özelliği göz önüne alınarak, hem iktisadi, hem de sosyal hak olarak düzenlenmesinde yarar vardır. Bu nedenle, yeni Anayasa'da

1982 Anayasası'nın değil, 1961 Anayasası'nın sistematigi benimsenmeli ve ikinci kuşak haklar arasında düzenlenmelidir. (Mülkiyet hakkı, fikri entelektüel boyutunu da kapsayacak biçimde güvenceye alınmalıdır). Devletleştirme işlemleri, kamu hizmetinin gerekleri ve kamu yararı çerçevesinde düzenlenmelidir. Sosyal ve eşitlikçi anayasa gereğince, özellikle eğitim ve sağlık gibi insan haklarından hukuken ve fiilen yararlanmaya ilişkin hizmetler ile devletin büyük çaplı kamu hizmetleri, doğal, kültürel ve tarihsel ortak zenginlik ve malvarlığı (ortak miras) özelleştirilemez. Özel girişimlerin çalışma ve sözleşme özgürlüklerinin düzenlenmesinde, sosyal hakların (sınıfsal temelde) yanı sıra, aynı zamanda girişimcilerin para-mal-mülk ile (örneğin, bankalar) ve ayrıca yeryüzü parçasıyla (çevre/doğa) ilişkileri de göz önünde bulundurulmalıdır. Zira, bu özgürlüklerin kötüye kullanılması, gelecek kuşaklar için de onarımı kolay olmayan, kalıcı nitelikte birtakım olumsuz sonuçlar ve etkiler yaratabilir. Bu nedenle, özel girişimlerin düzenlenmesi, etkili bir denetim ve yaptırım sistemine olanak tanıyacak normları kapsamına almalıdır. İktisadî faaliyetler alanında mevcut esneklik ve boşluklar, girişim özgürlüğünü kötüye kullanmayı kolaylaştırıcı bir ortam hazırlamaktadır. Buna karşılık, düşünce özgürlüğü ve ifadesine ilişkin düzenlemeler, gereğinden fazla katıdır. Bu nedenle, düşünsel temelli özgürlükler ile girişim özgürlüklerinin sınırlama ve yaptırım rejimleri arasındaki dengesizlik giderilmelidir. Şöyle ki, hukuk sistemimiz ve uygulamasında genellikle düşünce ve örgütlenme özgürlükleri çerçevesinde kullanılan kültürel ve siyasal haklar, ayrıntılı bir düzenlemeye ve ölçüsüz yaptırımlara tabi tutulduğu halde, iktisadi faaliyetlerde hukuk kuralları ikinci planda kalmaktadır. Bu nedenle, siyasal haklar ve toplu özgürlükler üzerindeki katı tutum terk edilmeli, kültürel haklar konusundaki ürkeklik aşılmalı; iktisadî sektörde ise, düzen ve denetim öne çıkarılmalıdır.

Ekolojik Anayasa Platformu

Özel mülkiyet, hakların korunması gözetilerek, kamu yararı yanı sıra çevrenin korunması amacıyla da kısıtlanabilir. Yapılan tüm ekonomik faaliyetler Doğa'nın kendini yenileme kapasitesini zorlamayacak biçimde yapılmalıdır. Kamu yönetimi Doğa'yı, biyo-çeşitliliği, insan dışı varlıklarda yerel düzeydeki genetik farklılıkları, insanlarda kültürel çeşitliliği, ırkçı yaklaşımlara mahal vermeyecek şekilde, korumak ve geliştirmekle yükümlü kılınmalıdır.

YAP

(Yeni Anayasa Platformu)

Ekonomik özgürlüklerin korunması, sosyal devlet anlayışına uygun politikaların geliştirilmesi ve buna ilişkin süreçlerin şeffaf ve hesap verilebilir tarzda yönetilmesi, anayasal bir hedef olarak saptanmalıdır. Anayasa; eşitliğin siyasal katılım, ekonomik, toplumsal, dinsel, cinsel, etnik ve kültürel boyutlarının farkında olmalı ve kamusal alandaki hizmetlerden herkesin eşit ve adil bir biçimde yararlanmasını esas almalıdır.

Türkiye Barış Meclisi

Yurttaşların temel hak ve özgürlüklerini, sosyal adaletin tesisi yönünde, çalışanların ekonomik ve sosyal haklarını güvence altına almalıdır.

Çağdaş Hukukçular Derneği

Yoksullukla mücadele sosyal adalet, çalışanların ekonomik ve sosyal hakları ve sendikal hakları güvence altına alınmalıdır. Anayasa ile, kadınlara, çocuklara ve engelli vatandaşlara pozitif ayrımcılık sağlanmalıdır.

TÜSİAD

Sosyal Devlet: Yeni anayasa, sosyal devlet ilkesine ve insan hakları kavramının ayrılmaz parçası olan sosyal haklara yer vermelidir. Ayrıca katılımcıların bir kısmına göre yeni anayasa ekonomik ve sosyal haklar alanında devletin yükümlülüklerini zayıflatan 1982 Anayasasının 65. maddesi gibi bir düzenlemenin yerine devlet insan yaşamının temel ihtiyaçları arasında yer alan eğitim ve sağlık gibi alanlarda bir dizi açık yükümlülükler getirmelidir.

SPoD

Devletin sosyal niteliği ise devletin mülkiyetsizleri ve emekçileri korumak ve gözetmek ile yükümlü olduğu ifade edilerek netleştirilmelidir. Yeni anayasada devletin sosyal niteliği ve yurttaşlarına karşı sorumluluğu; barınma, eğitim, asgari ücret, emeklilik, sağlık hizmetlerine erişim, sosyal hizmetler, ulaşım, sosyal yardım/gelir desteği politikaları, ekolojik dengesi korunan bir çevrede yaşama hak alanlarında açıkça ifade edilmelidir. Tüm sosyal politikaların yurttaşlar arasında herhangi bir ayırım gözetmeksizin ve eşit yurttaşlık temelinde kurgulanması gerektiği vurgulanmalıdır.

İnsan Hakları Derneği

Ekonomik ve sosyal ve kültürel hakların yerine getirilmesinde devletin sorumluluğunun net olarak belirtilmesi, BM Ekonomik ve Sosyal Komitenin 1990 tarihli 3 nolu genel yorumuna göre düzenlenme yapılması sağlanmalıdır. Aksi halde, devlet yeterli mali kaynak ayırmayıp, bu hakların tam olarak yerine getirilmesini engelleyebilir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 1 no'lu protokole uygun olarak mülkiyet hakkının düzenlenmesi sağlanmalıdır. Genel kamu yararı gözetilerek kamulaştırmanın mülkiyet hakkı sahibine zarar vermeyecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Vatandaşın kamu görevine girmesinde sınırlandırma ve yasaklama olmamalı, vatandaş arasında ayırimcılık yapılmamalıdır.

TESİAD

(Tüm Etkin İş Adamları ve İş Kadınları Federasyonu)

28. MADDE: Herkes miras ve tek başına veya başkalarıyla ortaklaşa mülkiyet hakkına sahiptir. Hiç kimse keyfi olarak mülkiyetinden yoksun bırakılamaz. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

34. Madde: Devlet ve kamu tüzelkişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir. Bu kamulaştırmanın nasıl ve niceliği ve kamulaştırma bedelinin ödenme şekilleri kanunla tespit edilir. Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı savaş seferberlik ve olağan üstü hallerde devletleştirilebilir. Devletleştirme gerçek karşılığı üzerinden yapılır. Gerçek karşılığın hesaplanma tarzı ve usulleri kanunla

düzenlenir. Devletin, kamu iktisadî teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve usuller kanunla gösterilir.

Devlet, kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri Tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilceği veya devredilebileceği kanunla belirlenir.

40. Madde: Ücret emeğin karşılığıdır. Herkesin, herhangi bir ayırım gözetmeksizin, eşit iş için eşit ücrete hakkı vardır. Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun ve adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır.

42. Madde: Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar veya bu teşkilatların kurulmasını teşvik eder ve denetler.

Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, engellilerin korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır. Yaşlılar, devletçe korunur. Yaşlılara devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.

48. Madde: Her Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez. Kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma süreleri kanunla düzenlenir. Yasama ve yürütme organlarında görev alanlar, bundan istisna edilemez.

50. Madde: Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Devlet vergi yükünün dengeli ve adaletli dağıtımından sorumludur.

99. Madde: Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayi ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak devletin görevidir. Planda millî tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülür; yatırımlarda toplum yararları ve gerekleri gözetilir; kaynakların verimli şekilde kullanılması hedef alınır. Kalkınma girişimleri, bu plana göre gerçekleştirilir. Kalkınma planlarının hazırlanmasına, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce onaylanmasına, uygulanmasına, değiştirilmesine ve bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesine ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir. Ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulmasında hükümete istişarî nitelikte görüş bildirmek amacıyla Ekonomik ve Sosyal Konsey kurulur. Ekonomik ve Sosyal Konseyin kuruluş ve işleyişi kanunla düzenlenir.

ÖNDER

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel haklar kapsamına, çocuk hakları, engelli hakları, kadın hakları, yaşlıların hakları, çevre hakkı, tüketici hakları, ayrı bir madde ile dahil edilmeli.

KAOS GL

Birinci ve İkinci kuşak hakların kullanımında devletin görev alanı belirlenirken cinsel yönelimlere ve cinsiyet kimliklerine dair sosyal devlet anlayışı içinde önlemlerin alınmasını ve asgari düzeyde zorunlu sosyal alanların yaratılmasına dair devlete yükümlendirici ödevlerin getirilmesini talep ediyoruz.

Yeni Anayasa ekonomik ve sosyal hakları güvence altına almalı, yurttaşların temel ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının giderilmesi devletin anayasal sorumluluğu olmalıdır.

Halkların Kardeşliği İnisyatifi

Vatandaşlık tanımı, soydaşlık temelinden arındırılmalı, hiçbir etnik kimliğe dayandırılmamalı, ülkemizdeki tüm kültür, kimlik, dil, din ve inançların varlığını kabul eden, halkların demokratik, siyasal ve kültürel haklarını güvence altına alan, insan odaklı, özgürlükçü, eşitlikçi, demokratik bir anayasa inşa edilmelidir.

Ülkemizin taraf olduğu evrensel hukukun da bir gereği olarak, ülkemizdeki tüm dil, kültür ve inançlar, tarihi ve kültürel mirasımızın bir parçası olarak değerlendirilmeli, bu kültür, dil ve inançların kendilerini var etme ve yarınlara taşıma hakları anayasa ve yasalarla güvence altına alınmalı, bu konuda kamusal sorumluluklar tanımlanmalı ve bu doğrultuda

yapılacak çalışmalara genel bütçeden pay ayrılmalıdır. Ana dilin kamusal alanda kullanımı konusundaki sınırlama ve yasaklar ortadan kaldırılmalı, topraklarımızda yaşanan katliam ve sürgünlerle halkların elinden alınmış olan hakların iadesi (vakıf malları, hukuki haklar vb.) güvence altına alınmalıdır.

Ermeni Kurumları

Herkesin, mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğu, bu hakların, kamu yararının zorunlu kıldığı ve uluslararası insan hakları hukukunun cevaz verdiği durumlar haricinde sınırlandırılmayacağı belirtilmelidir. Ancak mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı vurgulanmalıdır.

Farklı kültürlerin kendilerini ifade edebilme ve gelecek nesillere aktarma özgürlüğünün güvence altına alınması ve bu amaçla kültürü üreten, canlı tutan kurum ve faaliyetlere devlet desteği verilmesi, farklı kültür gruplarının (vakıflar dahil) bünyesinde toplanan kolektif mülkiyet haklarının güvence altına alınması, farklı kültürlerin tarihi mirasının korunacağı açıkça belirtilmelidir.

YENİ ANAYASA YOLCULUĞU

2007 Hükümet yeni bir Anayasa hazırlığına girişti, bir taslak hazırlattı. Ama bu çalışma çok tepki aldı. Diğer siyasi partilerle bir uzlaşma ortamı görülmeyince, üstüne bir de Ak Parti için kapatma davası açılınca tasarı rafa kalktı.

2010 Ancak yaptığı işlerin çoğu yargı engeline takılan, sonunda kapatılma tehlikesini kıl payı atlatan Ak Parti, özellikle asker-sivil ilişkilerini ve yargının yapısını değiştirmeyi hedefleyen geniş bir değişiklik paketi hazırladı. Taslak TBMM'den 2/3 çoğunlukla geçemeyince referanduma gidildi ve 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan referandumda değişiklik paketi % 58 evet oyuyla kabul edildi.

2010 Seçimleri sonrasında Ak Parti, Anayasa'yı baştan aşağı değiştirmek için, bu kez siyasi ve toplumsal uzlaşma istediğini de belirterek tekrar harekete geçti. Parlamentoda grubu bulunan dört siyasi partinin (Ak Parti, CHP, MHP ve BDP) eşit sayıda –üçer-milletvekili ile katıldığı bir uzlaşma komisyonu kuruldu ve çalışmalarına başladı.

Bundan sonra neler olacak?

2012 yılında yeni Anayasa'nın tamamlanması hedefleniyor. Uzlaşma komisyonunca hazırlanan yol haritasına göre:

1. Yazılı görüş alma: 2011 sonuna kadar sivil toplumdan yazılı olarak görüşler toplanmış olacak.

2. Diyalog: 2012 Nisan ayı sonuna kadar sivil toplumla toplantılar, karşılıklı görüşmeler yapılacak.

3. İstişare: Uzlaşma kurulu, birikimleri değerlendirerek üzerinde uzlaşmaya vardığı bir taslak hazırlayacak.

4. Tartışma ve karar: Bu taslak parlamentoda görüşülerek karara bağlanacak. Ya 2/3 oyla kabul edilecek, ya da halkoyuna sunulacak

İLKELER VE YÖNTEMLER

TBMM’de Anayasa Uzlaşma Komisyonu oluşturulduğunda akla gelen ilk soru, bu komisyonun çalışma ilke ve yöntemlerinin ne olacağı ve sivil toplumla ilişkilerinin nasıl düzenleneceği oldu. Anayasa konusunda düzenli çalışmalar yürüten platformların, sivil toplum ve meslek örgütlerinin temsilcileri 21.10.2011 tarihinde tam gün süren bir arama toplantısı yaparak bu konudaki ortak paydalarını belirlediler ve TBMM Uzlaşma Komisyonunun ilk toplantısına yetiştirdiler.

İLKELER:

Yeni Anayasa yapım sürecine sivil toplumun katılımında -Avrupa Konseyi tarafından da benimsenmiş olan- dört ana ilkenin temel oluşturması görüşünderiz: (*Beşinci maddeyi biz ekledik*)

- 1. Kapsayıcılık** (Toplumun hiçbir kesiminin bu süreçten dışarıda kalmaması)
- 2. Şeffaflık** (Bütün tartışma sürecinin -İnternet ve diğer uygun araçlarla- kamuya açık olması, görünebilmesi, izlenebilmesi),
- 3. Sistemli, zamana bağlı bir planlama** (Sürecin nasıl işletileceği, hangi safhalardan hangi zaman dilimlerinde geçileceğinin belirlenmesi ve açıklanması),

4. Geri Bildirim (Toplanan görüşlerin boşa gitmediğinin, nerede ve nasıl değerlendirildiğinin belirlenmesi ve görüş sahiplerinin bilgilendirilmesi)

5. İfade Özgürlüğü önündeki engeller (Katkıların ve tartışmaların özgürce yapılabilmesi, ancak "ifade özgürlüğü" zemininde mümkündür. Bunu engelleyen yasal mevzuatın, TMK, Basın ve İnternet yasalarının bazı maddelerinin acilen düzeltilmesi -eğer bunun zaman alacağından endişe ediliyorsa- özgür bir ortamı sağlayabilecek idari önlemlerle yolun açılması)

gereklidir.

YÖNTEMLER:

Sivil toplumun sürece katılımındaki belli başlı yöntemler ve kullanım biçimleri hakkındaki ortak görüşlerimiz şöyle özetlenebilir:

A. Yazılı görüş alma: Yazılı görüş almak için bir sistem ve mekanizma oluşturulmalıdır

1. Görüşler kimden ve nasıl alınacak?
2. Alınan görüş ve bilgiler nasıl sınıflandırılacak?
3. Bu görüşler nasıl değerlendirilecek, geri bildirim, kamuya açıklama ve zamanlama nasıl olacak?

B. Görüş alma toplantıları

- 1 Toplantılar STÖ'lerle " tematik" ve halk ile "gündemli" olarak yapılmalı,
- 2 Sivil toplum katılımı kurumsallaştırılmalı, TBMM ile bağlantı sürekli hale getirilmeli,
- 3 Toplantılarda cinsiyet eşitliği ya da %40 kadın kotası uygulanmalı,
- 4 Herkesin ana diliyle görüş vermesi olanağı sağlanmalıdır.
- 5 Toplantılar elden geldiğince yerele yayılmalı,
- 6 Anayasa Hazırlık Komisyonu'nun üyeleri de bu toplantılara katılmalıdır.

C. İnternetin genel kullanımı ve medyanın etkin katkısı için birlikte çaba gösterilmelidir.

- 1 TBMM websitesi interaktif olmalı, buraya tarafsız ve iyi formüle edilmiş sorular yerleştirilmeli,
- 2 Tüm gelişmeler bu siteye güncel olarak yansıtılmalı,
- 3 Aynen TRT-3'teki Meclis TV gibi bir TV kanalı olmalı, kanalın yönetimi Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nun oybirliği ile seçtiği kişilerden oluşmalı,
- 4 İnternet ve medya mekanizmaları ve araçları, dezavantajlı gruplar göz önünde bulundurularak yapılandırılmalıdır.

YOL HARİTASI, GÖREV BÖLÜMÜ ve OLASILIKLAR

- 1 Toplantı bitiminde, bu Ortak Payda'ları Ankara'ya götürerek TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'na iletmek ve onlarla yüze yüze görüşerek anlatmak üzere şu beş gönüllü seçildi:
- 2 Ahmet Günenç, Ayşegül Devocioğlu, Levent Günenç, Mustafa Dağcı, Özge Genç. *(Tarih belli olduğunda bu kişilerden gelemeyen olursa, o kişinin temsilcisi olduğu kurumdan başka bir katılımcı istenerek boşluk doldurulacak)*
- 3 Toplantı Ortak Payda tutanağını hafta sonunda hazırlayıp katılımcılara yollamak ve Pazartesi günü TBMM Uzlaşma Komisyonuna başvurarak randevu istenmek görevlerini TkMM üstlendi.

Katılımcılar: (Alfabetik)

Anayasa Kadın Platformu, DAH/Demokratik Anayasa Hareketi, Ekolojik Anayasa Girişimi, Genç Siviller, LGBTT İstanbul, Memur-Sen, NDI, Özgürlükçü Anayasa Platformu, SDP/Sivil Dayanışma Platformu, SETA, TEPAV, TESEV, Türkiye küçük Millet Meclisleri, YAP (Yeni Anayasa Platformu) AÇG (Anayasa Çalışma Grubu).

ANAYASA UZLAŞMA KOMİSYONUNUN ÇALIŞMA USULLERİ

Madde 1.- Komisyonun adı

Komisyonun adı, “Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Uzlaşma Komisyonu”dur.

Madde 2.- Komisyonun görevi

Komisyonun görevi, anayasa yapım sürecini yönetmek ve anayasa taslak metnini hazırlamaktır.

Madde 3.- Komisyon Başkanı

Komisyonun Başkanı TBMM Başkanıdır. TBMM Başkanının yokluğunda TBMM Başkanının görevlendirdiği Komisyon üyelerinden birisi oturuma başkanlık eder.

Madde 4.- Komisyon toplantıları ve gündem

Komisyon haftada en az 2 gün toplanır. Gerektiğinde haftalık toplantı sayısı artırılabilir. Toplantılar Salı ve Perşembe günleri yapılır.

İzleyen toplantının gündemi ile gün ve saati, mevcut toplantı biterken belirlenir.

Komisyon Ankara dışında da toplantılar yapabilir.

Madde 5.- Toplantı yeter sayısı

Komisyon en az üç siyasi partinin birer üyesinin katılımı ile toplanır.

Madde 6.- Karar yeter sayısı

Komisyon, Komisyonu oluşturan bütün siyasi partilerin mutabakatı (görüşbirliği) ile karar alır. Karar alınamayan konular, Komisyonun uygun göreceği zamanda yeniden değerlendirilir.

Sürecin tamamlanıp tamamlanmadığı ve nihai metnin (taslak bütünü) tekemmül edip etmediği hususu dahi mutabakat ile belirlenir.

Madde 7.- Tutanak

Komisyon toplantılarında tam tutanak tutulur. Komisyon bazı hallerde tutanak tutulmamasına karar verebilir. Toplantı tutanakları

üyelere basılı veya CD ortamında ivedi olarak dağıtılır. Komisyon çalışmaları sona ermedikçe hiçbir tutanak kamuoyuna açıklanamaz.

Madde 8.- Teknik heyet

Her siyasi partinin önereceği birer uzman ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca görevlendirilecek birer uzmandan üç teknik heyet oluşturulur. Siyasi partilerin önereceği uzmanların ödenek ve yollukları TBMM Başkanlığınca karşılanır. Teknik heyet, verileri toplar, tasnif ve analiz eder ve bir değerlendirme raporu hazırlayarak Komisyona sunar.

Gerektiğinde teknik heyet sayısı artırılabilir.

Madde 9.- Danışman görevlendirilmesi

Her siyasi parti toplantılarda en çok ikişer danışman bulundurabilir.

Danışmanlar müzakereye katılamaz.

Bunların ödenek ve yollukları TBMM Başkanlığınca karşılanır.

Komisyonunda bulundurulacak danışmanlar duruma göre değiştirilebilir.

Madde 10.- Kapalı toplantı esası ve toplantıya katılabilecekler

Komisyon toplantıları basına kapalı olarak yapılır. Ancak Komisyon, saydamlığı sağlamak üzere gereken tedbirleri alır. Komisyon, bu kapsamda Başkanı marifetiyle toplantı bitiminde uygun göreceği içerikte açıklamada bulunur.

Komisyon toplantılarına Komisyon üyeleri, toplantıya davet edilen kişiler ve görevlendirilenler dışında kimse katılamaz.

Madde 11.- Çalışma süresi ve aşamalar

Komisyon, çalışmalarını 2012 yılı sonuna kadar tamamlamayı hedefler.

Komisyon çalışmaları aşağıdaki aşamalardan oluşur:

1. Aşama: Katılım, veri toplama ve değerlendirme.
 2. Aşama: İlkelerin belirlenmesi ve metin oluşturma.
 3. Aşama: Metnin kamuoyuna sunulması ve kamuoyunca tartışılması.
 4. Aşama: Kamuoyunda beliren görüşlere göre taslağın gözden geçirilerek teklif haline getirilmesi.
1. aşama Nisan 2012 sonunda tamamlanmış sayılır. Diğer aşamaların süreleri Komisyon tarafından kararlaştırılır.

Madde 12.- Katılım

Toplumun bütün katmanlarının Anayasa Uzlaşma Komisyonunun anayasa yapım sürecine katılımı sağlanır.

Madde 13.- Anayasa taslak metninin değiştirilememesi

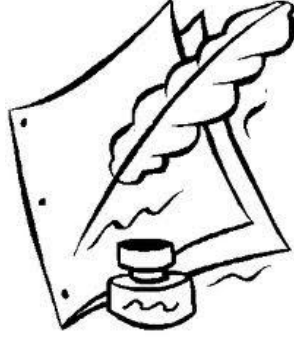
Anayasa taslak metni, gerek uzlaşma ve yasama komisyonlarında ve gerekse Genel Kurulda partilerin mutabakatı olmadıkça değiştirilemez; ekleme yapılamaz. Hazırlanan taslak metnin (teklifin) Meclis Başkanlığına verilmesinden sonra bu metin üzerinde mutabakata dayalı değişiklik yapılması halinde Anayasa Uzlaşma Komisyonunun görüşü alınır.

Madde 14.- Hakkında hüküm bulunmayan haller

Komisyon, uyguladığı hukuku, mutabakatla gözden geçirebilir ve değiştirebilir. Ayrıca hakkında hüküm bulunmayan haller için de hukuk kuralı oluşturabilir. Anayasa taslak metninin ve kanunlaşma süreçlerinin bağlı olduğu hukuk, metnin tamamlanmasından sonra siyasi partilerin mutabakatıyla oluşturulur.

Madde 15.- Komisyonun görevinin sona ermesi

Komisyonun görevi, Anayasa teklifinin Genel Kurulda kabul edilip kanunlaşmasıyla veya siyasi partilerden birinin çekilmesi ya da çekilmiş sayılması ile sona erer. En az üç toplantıya mazeretsiz katılmayan siyasi parti, Komisyondan çekilmiş sayılır.

DESTEKÇİLER LİSTESİ

Mart 20112

Bu listeye adlarını yazdıran kişilerin çoğu, TkMM toplantılarına kolaylaştırıcı olarak katıldılar, toplantıları yönettiler. Gazete yazılarında, TV konuşmalarında olumlu izlenimlerini aktararak TkMM'lerin duyurulmasına ayrıca katkıda bulundular. Hepsi de küçük Meclislerimizin onur konuklarıdır, gönülden teşekkür ederiz.

Abdurrahman Dilipak (Gazeteci, yazar), Adem Meleke (iş adamı), Ahmet İnel (Ekonomist), Ahu Tanrıkulu (TV Programcısı), Ali Bayramoğlu (Gazeteci), Ali Bulaç (Gazeteci, yazar), Ali Nesin (Matematikçi), Ali Saydam (İletişim uzmanı, gazeteci), Alper Görmüş (Gazeteci), Altan Tan (Gazeteci, yazar), Andrew Finkel (Gazeteci), Amberin Zaman (Gazeteci, yazar), Asaf Savaş Akat (Ekonomist), Aslıhan Tekin (Hukukçu), Atilla Dorsay (Gazeteci, yazar), Atilla Yayla (Siyaset Bilimci), Atilla Özdemiroğlu (Müziyen), Ayça Haykır (STGM), Aydın Engin (Gazeteci, Yazar), Ayhan Bilgen (Yazar), Ayhan Ogan (SDP), Baskın Oran (Siyaset Bilimci, Ankara Üni.), Başak Şengül (TV Programcısı), Bejan Matur (Yazar), Bekir Berat Özipek (Yazar), Belkız Kılıçkaya (TV), Bülent Deniz (Hukukçu), Celal Başlangıç

(Gazeteci), Cezmi Ersöz (Yazar), Cihan Aktaş (Gazeteci, Yazar), Çiğdem Mater (Gazeteci), Derya Alabora (Oyuncu), Dilek Kurban (Hukukçu), Doğan Özgüden (Gazeteci), Doğu Ergil (Siyaset Bilimci), Ercan İpekçi (Gazeteci, TGS Başkanı), Ercan Kanar (Hukukçu), Ercan Karakaş (Siyaset Bilimci), Erdal Doğan (Hukukçu), Erdoğan Aydın (Yazar), Ergin Cinmen (Hukukçu), Erol Katırcioğlu (Siyaset Bilimci), Erol Önderoğlu (Gazeteci), Erol Özkoray (Gazeteci), Ersin Salman (İletişimci), Ertuğrul Kürkçü (Haberci-Bianet), Eser Karakaş (Ekonomist), Esra Arsan (Eğitimci), Etyen Mahcupyan (Gazeteci), Eyüp Burç (TV), Fatma Benli (Hukukçu), Faruk Ünsal (Mazlumder Gen. Bşk.), Fatma Gök (Eğitimci), Faruk Alpkaya (Siyaset Bilimci, Ankara Üni.), Faruk Ünsal (Mazlumder Genel Başkanı), Ferai Tınç (Gazeteci), Feray Salman (İHOP), Ferhat Kentel (Sosyolog), Fikret Başkaya (Ekonomist, Özgür Üniversite), Fikret İlkiz (Hukukçu), Fikri Sağlar (Gazeteci, yazar), Fuat Keyman (Siyaset Bilimci), Galip Ensarioğlu (Diyarbakır Tic. ve San. Odası Bşk.), Gençay Gürsoy (Tabip), Gülden Sönmez (Hukukçu), Güliz Kaptan (Eczacı), Gülten Kaya (Prodüktör), Gürkan Zengin (TV Programcısı), Hakan Tahmaz (Gazeteci, Yazar), Haluk Bilginer (Tiyatrocu), Hasan Mollaoğlu (Hukukçu), Hıncal Uluç (Gazeteci), Hilal Kaplan (Yazar), Hüsnü Tuna (Hukukçu), Hüsnü Öndül (Hukukçu), İbrahim Betil (Bankacı, TEGV), İnci Hekimoğlu (Gazeteci), İnci Tuğsavul (Gazeteci), İrfan Neziroğlu (Hukukçu), Joost Lagendijk (Politik Bilimler), Kerem Altıparmak (Ankara Üni. Hukuk Fak.), Kerim Yıldız (KHRP), Koray Düzgören (Gazeteci), Kübra Kurtuluş (Aktivist), Kürşat Bumin (Yazar), Lale Mansur (Oyuncu), Leyla İpekçi (Gazeteci), Leyla Zana (Siyasetçi), M. Emin, Markar Esayan (Yazar), Aktar (Av. Diyarbakır Baro Bşk.), M. Emin Ekmen (Eski Mv.), M. Emin Tutan (Eski Mv), M. Emin Yıldırım (Parlamentar Danışmanı), Mahir Ünal (Mv), Mahmut Alınak (Hukukçu), Maya Arakon (Siyaset Bilimci), Mebuse Tekay (Hukukçu), Mehmet Altan (Gazeteci, yazar), Mehmet Atak (Tiyatrocu), Mehmet Bekaroğlu (Tabip, Siyasetçi), Mehmet Elkatmış (Hukukçu), Mehmet Metiner (Gazeteci), Mehmet Şandır (Milletvekili), Mehmet Uçum (Hukukçu), Melih Altınok (Gazeteci), Melike Demirağ (Şarkıcı, oyuncu), Memet Ali Alabora (Oyuncu), Meral Tamer (Gazeteci), Mithat Sancar (Hukukçu, Ankara Üni.), Muharrem Erbey (Hukukçu, Diyarbakır İHD Başkanı), Murat Belge (Edebiyat, Bilgi Üni.), Murat Çelikkan (Gazeteci), Murat Sungar (Em. Büyükelçi), Mustafa Ataş (Mv), Mustafa Sütlaş (Hekim), Nalan Erkem (Hukukçu), Necati

Ceylan (Hukukçu), Neşe Erdilek (Sosyolog), Neşe Yaşın (Şair), Nevin Gaye Erbatur (Eski Mv), Nevin Sungur (Gazeteci), Nihal Bengisu Karaca (Gazeteci), Nursuna Memecan (Mv), Oral Çalışlar (Gazeteci), Orhan Miroğlu (Yazar), Osman Can (Hukukçu), Osman Coşkunoglu (Eski Mv), Oya Aydın (Hukukçu), Oya Baydar (Sosyolog, yazar), Pervin Mısırlıoğlu (İş kadını), Pınar Selek (Sosyolog, yazar), Raffi Hermonn Araks (Gazeteci), Ragıp İncesığır (Grafik Tasarımcısı), Ragıp Zarakolu (Yayıncı), Rasim O. Kütahyalı (Yazar), Reyhan Yalçındağ (Hukukçu), Rıza Türmen (AİHM Eski Yargıcı, Mv), Rüstem Batum (Belgesel ve TV Programları Yapımcısı), Sacit Kayasu (Adana eski Cumhuriyet Savcısı), Sait Çetinoğlu (Aktivist), Salih Memecan (Karikatürist), Sami Gören (Hukukçu), Sedat Yurtdaş (Hukukçu), Senih Özay (Hukukçu), Sezen Aksu (Müzik), Sırrı Süreyya Önder (Yönetmeni Mv), Sibel Eraslan (Gazeteci), Suade Arançlı (STGM eski Başkanı), Suzan Samancı (Yazar, Gazeteci), Şahin Candaş (Güvercinler Meclisi), Şahismail Bedirhanoglu (GÜNSİAD Bşk.), Şanar Yurdatapan (Müzişyen), Şebnem K. Fincancı (Tabip, TİHV Başkanı), Tahir Elçi (Hukukçu), Tan Oral (Çizer), Tarık Günersel (Yazar), Toktamış Ateş (İktisatçı), Tomris Özden (Yazar), Tuna Bekleviç (Toplum ve Demokrasi Derneği Bşk.), Turgut Kazan (Hukukçu), Ufuk Uras (İktisatçı, ÖDP Eski Bşk.), Uluç Gürkan (Yazar), Umur Talu (Gazeteci), Ümit Boyner (TÜSİAD Bşk.), Ümit Kardeş (Hukukçu), Üstün Akmen (Eleştirmen), Vahit Bıçak (Hukukçu), Veysel Uçum (Hukukçu), Yaman Akdeniz (Hukukçu, Bilgi Üni.), Yaşar Kemal Gökçeli (Yazar), Yaşar Seyman (Yazar, sendikacı), Yıldıray Oğur (Gazeteci), Yılmaz Ensaroğlu (Araştırmacı, yazar), Yüksel Selek (Yeşiller Partisi Gen. Bşk.), Zeki Kentel (Gazeteci), Zeynep Tanbay (Koreograf), Zuhul Olcay (Oyuncu)

Halk Anayasa yapabilir mi?

- Olur mu canım öyle şey? Anayasa yapmak çocuk oyuncağı mı? Bunlara senin benim aklımız ermez. Anayasa, hukukçuların işi.
- *Biz “ev” de yapamayız. O da mimarın işi, değil mi?*
- Tabii, o da onun işi. Ev yaptıracak param varsa, tutarım bir mimar, o yapar. Ben yapamam.
- *Peki, evin nasıl olacağına, kaç kat olacağına, odaların kaç tane olacağına, şekline şemailine de mimar mı karar verir?*
- Ne münasebet! Tabii ben karar veririm, içinde oturacak benim. Ben ona nasıl sipariş edersem ona göre yapar evimi. Aynen terzi gibi. Elbisemi o dikebiliyor, ben değil. Ama nasıl istediğime ben karar veriyorum, o değil.
- *Öyleyse?*

Hadi baştan soralım. Halk Anayasa yapabilir mi?

ANAYASAMIZI HAZIRLIYORUZ (Halk konuşuyor, TBMM dinliyor)

Türkiye küçük Millet Meclisleri çalışmalarının yapıldığı illerde ve İstanbul'un ilçelerinde belediyelerle işbirliği içinde yapılan bu toplantılar, anayasa konulu konferanslar değildir. Amaç, yeni anayasanın nasıl olması ve nasıl olmaması hakkında halkın görüşlerini düzenli, sistemli –ve aynı konuda yapılan diğer çalışmalarla eşgüdüm içinde- toplayarak yeni anayasayı hazırlayacak olan TBMM'ne sunmaktır.

Aşağıdaki konuların her biri, bu çalışmaya katılan bütün illerde ve İstanbul ilçelerinde eş zamanlı olarak tartışılacak, elde edilen "Ortak Payda"lar her ay bir basın toplantısıyla kamuoyuna açıklanacak ve en sonunda "Ortak Paydalarımız" adlı bir el kitabı haline getirilerek kamuoyuna ve Anayasa tartışmalarına girerken tüm milletvekillerine birer adet sunulacak.

ANAYASA TARTIŞMALARINDA İLK 12 KONU (Kasım 2011 – Ekim 2012)

1. Anayasa'nın yapısı, hazırlanma ve oylanma süreci **(Konuşuldu)**
2. Birey hak ve özgürlükleri -I-
Yaşam hakkı, kişi dokunulmazlığı, özel yaşamın gizliliği **(Konuşuldu)**
3. Birey hak ve özgürlükleri -II-
Düşünce, inanç, ifade, haberleşme, örgütlenme, toplantı ve gösteri **(Konuşuldu)**
4. Birey hak ve özgürlükleri -III-
Hak arama, savunma, adil yargı **(Konuşuldu)**
5. Doğrudan ve temsili demokrasi, merkezi – yerel yönetimler, şeffaflık **(Konuşuldu)**
6. Devlet ve bireyin sosyo-ekonomik hak ve yükümlülüğü, mülkiyet, miras
7. Devlet ve Toplum 1: Çalışma, sendika, grev ve toplu sözleşme
8. Devlet ve Toplum 2: Eğitim, öğretim, bilim, sanat
9. Devlet ve Toplum 3: Pozitif ayrımcılık, sağlık ve çevre
10. Devletin yapısı 1: Yasama
11. Devletin yapısı 2: Yürütme
12. Devletin yapısı 3: Yargı

